

STANDPUNT COV

Geïntegreerd Gelijkekansenbeleid binnen het onderwijs

1. Inleiding

Herkomst, cultuur, godsdienstzouden geen kenmerken mogen zijn om kinderen verschillend te gaan benaderen. Vanuit de arbeidersbeweging stellen we het principe van de gelijkwaardigheid van iedere persoon. Het correct toepassen van dit gelijkwaardigheidbeginsel zou regels rond toelating, spreiding, rekrutering en inschrijving van kansarme allochtonen en autochtonen overbodig maken. Vandaag ontbreekt echter in onze samenleving daarvoor een sociaal draagvlak. Het onderwijs moet werken aan die gelijkwaardigheid omdat deze grondhouding resulteert in het weren van het racisme, de onverdraagzaamheid, de sociale uitsluitinguit onze samenleving.

Volgens een recente studie van Ides Nicaise van het Hoger Instituut van de Arbeid (HIVA) geeft ons onderwijssysteem aan kinderen uit sociaal zwakke groepen niet alleen geen gelijke kansen bij de toegang maar ook geen gelijke behandeling en geen gelijke uitkomsten. Werkloosheid, opleiding en gezinsinkomen van de ouders blijken goede voorspellers te zijn voor schoolachterstand. De essentie van democratisch onderwijs is het gelijk recht op leren, op het gelijk verwerven van vaardigheden en kennis, op gelijk profijt van het onderwijs. Van bij de start in het basisonderwijs is de schoolse achterstand van leerlingen uit sociaal zwakke milieus zeer groot. Statistieken over slaagcijfers in het eerste leerjaar van het lager onderwijs in Vlaanderen tonen dat duidelijk aan.

Een groot deel van de bevolking zet zich ook af tegen de etnische diversiteit van onze samenleving. Autochtone ouders verbinden de aanwezigheid van allochtone leerlingen nog steeds (te veel) aan kwaliteitsvermindering.

Onderwijs moet daarom **initiatiefnemer zijn om alle kinderen uit onze samenleving** waaronder allochtone en autochtone kansarmen en anderstalige nieuwkomers optimale leer- en ontwikkelingskansen te geven.

2. Uitbouw gelijkekansenbeleid

Een algemeen recht op inschrijving decretaal afkondigen geeft volgens het COV niet de garantie dat alle kinderen optimale leer- en ontwikkelingskansen zullen krijgen. Eerder dan een algemene aanvaardingsplicht voor scholen moet er een evenwicht gezocht worden tussen:

- recht van de autochtone en allochtone ouder (vrije schoolkeuze)

- recht van het kind (recht op onderwijs en op gelijke onderwijskansen – behandeling - uitkomsten)
- recht van de school op eigen schoolcultuur (eigenheid van het pedagogisch/levensbeschouwelijk project)

Het lineair invoeren van een aanvaardingsplicht voor alle scholen zal perverse effecten hebben. Het kan de doelstelling om een spreidingsbeleid te voeren volledig doorkruisen en houdt helemaal geen rekening met de draagkracht en het levensbeschouwelijke pedagogisch project van de school. Perverse effecten zijn o.m.

- Het gespreid inschrijven van leerlingen uit kwetsbare groepen is niet meer mogelijk. In grootsteden stelt dit probleem zich nog scherper. De aanvaardingsplicht gaat zo in tegen het spreidingsbeleid en de pedagogische draaglast wordt niet gespreid.
- Multiculturele scholen krijgen geen enkele mogelijkheid meer leerlingen in te schrijven rekening houdend met hun specifiek pedagogisch project – werken met evenwichtige heterogene leerlingengroepen. Hun draagkracht en hun “statuut” komt onder druk te staan.
- De leerlingenvlucht gaat zich (ten onrechte) nog meer voordoen. De witte vlucht wordt met de introductie van inschrijvingsrecht niet tegen gegaan.
- Lokaal overleg wordt overbodig omdat het inschrijvingsrecht van de ouder de doorslag geeft. Het overleg kan enkel de ouders door overreding tot een andere schoolkeuze brengen. Het keuzegedrag van zowel allochtone als autochtone ouders is niet te voorspellen. Een lokaal recruteringsbeleid opzetten wordt onmogelijk.
- Het recht om leerlingen bij het begin en tijdens het schooljaar van school te kunnen veranderen van school wordt versterkt. Dit legt een hypotheek op de continuïteit van het leer- en ontwikkelingsproces van leerlingen en bezwaart voor leerlingen uit kwetsbare groepen de continuïteit van het leer – en opvoedingsproces.

Het doel van het geïntegreerd gelijkekansenbeleid is om **alle leerlingen optimale leer- en ontwikkelingskansen te geven**. Dit kan het best in scholen waar kinderen van autochtone en allochtone herkomst **vanuit alle sociale lagen, in eenzelfde school samen onderwijs kunnen volgen**. Het pedagogisch project kan een bijdrage leveren tot de maatschappelijke opdracht om de diversiteit positief aan bod te laten komen in onderwijs.

3. Een professioneel lokaal overleg

De verantwoordelijkheid om problemen rond toelating op te lossen wordt gelegd bij het lokaal overleg. Het is deze instantie die nagaat of de draagkracht van een school in het gedrang komt. Het begrip “draagkracht” moet gedefinieerd worden aan de hand van duidelijke criteria. Het zal in overleg binnen elke regio/stad/buurt opgemaakt worden en sterk kunnen verschillen. Rekening zal moeten gehouden worden met de leerlingenpopulatie, het recruteringsgebied, de populatie van de buurt, de mobiliteit, de infrastructuur.... Het operationeel maken van het begrip “draagkracht” door het lokaal overleg wordt een moeilijke opdracht.

Eens de draagkracht vastgesteld, kan het spreidingsbeleid doorkruist worden door het onvoorspelbare keuzegedrag van de ouders.

Het lokaal overleg zal plaatselijk netoverschrijdende overeenkomsten moeten opmaken om het toelatingsbeleid te regelen. Hierin moeten duidelijke regels over de procedure van doorverwijzing, bemiddeling en de vaststelling van draagkracht opgenomen worden, wil men de pedagogische draaglast van scholen evenrediger maken.

In het lokaal overleg moet op het niveau van elke gemeente in samenspraak met netcoördinatoren een verdeling van doelgroepoerlingen komen over de scholen. Deze doelgroepoerlingen spreiden over de scholen van de gemeente moet in samenspraak met de lokale integratiecentra, de verenigingen van kansarme autochtonen, de autochtone en allochtone ouderverenigingen en de individuele ouders.

Lokale integratiecentra moeten, meer dan nu het geval is, de ouders ondersteunen in een bewuste schoolkeuze rekening houdend met de afspraken over draagkracht van de scholen.

Naast het lokaal overleg moet ook het overleg in de school voldoende gewicht krijgen m.b.t. draagkracht van een school. Voor het toelatingsbeleid moeten aparte middelen voorzien worden om de structuur “ lokaal overleg” werkbaar te maken en sensibiliseringscampagnes professioneel te kunnen opzetten. Daarnaast moet elke school toegerust worden met een interne zorgverbreder om geïntegreerd en gecoördineerd te kunnen werken aan een gelijke kansenbeleid.

4. Pedagogisch project en schoolwerkplan

Open staan voor diversiteit mag niet inhouden dat scholen hun eigen specifiek, al dan niet levensbeschouwelijk project, niet kunnen waar maken . Het inschrijven van engagementen in het schoolwerkplan over diversiteit en het realiseren van een maatschappelijk project rond gelijke kansen mag niet betekenen dat een inspectie of een andere externe instantie de inhoud gaat beoordelen. Dit gaat in tegen de vrijheid van onderwijs en is voor het COV onaanvaardbaar. De bevoegdheid die het decreet basisonderwijs toekent aan de inspectie moet strikt toegepast worden nl. **inspectie kan enkel kennis nemen van het schoolwerkplan maar kan de inhoud niet beoordelen.**

5. Engagements vakorganisaties

- **Participatieraad**

Om het inschrijven van leerlingen van kwetsbare groepen een sociaal draagvlak te regelen kan de participatieraad een geschikt forum zijn. Rekrutering van leerlingen is ingeschreven als een recht op inlichting (art 29 § 3 – 6° Beleid inzake rekrutering van leerlingen en informatie aan de ouders) De bevoegdheid van de participatieraad moet o.m. in dit opzicht versterkt worden. Scholen zullen trachten ouders van autochtone en allochtone leerlingen mee te betrekken bij de werking van de school. Het bespreken van het gelijkekansenbeleid in de participatieraad kan reeds een eerste aanzet zijn tot het creëren van dat noodzakelijk sociaal draagvlak. Dit vraagt garanties opdat kansarme allochtone en autochtone ouders én het betrokken CLB mee vertegenwoordigd zijn in de participatieraad.

Het COV heeft samen met het ACW en het ACV hier een rol te vervullen. De partners van de lokale gemeenschap, het personeel, het schoolbestuur en de ouders moeten positief leren omgaan met diversiteit in o.m. de recrutering van leerlingen en leerkrachten uit kwetsbare groepen.

- **Lokaal overleg**

Onze syndicale verantwoordelijken van de provinciale verbonden, de regio's en de kringen zullen het lokaal overleg ondersteunen in haar doelstellingen. Wij zullen daartoe de **vakbondsafgevaardigden en de COV-leden in de participatieraden aanzetten tot constructief overleg**. Bedoeling is mee te werken met alle partners om de doelstellingen van het geïntegreerd gelijkheidsbeleid te realiseren in elke school.

- **Pedagogisch didactische ondersteuning**

Door specifieke nascholing en vorming wil het COV de leerkrachten ondersteunen om gelijke kansen te realiseren. Dit kan door hen **kennis te laten maken met pedagogische en opvoedkundig leermiddelen** zoals o.m. informatieve spelen zoals "Rechtdoor" (dit spel vertaalt het Verdrag inzake de rechten van het kind" naar de situatie van de jongeren.) – Open kaart (dit spel gaat over democratie en inspraak)- Rafa rafa(over vreemde culturen en het vreemde in onze cultuur) ¹ ;

In "Basis" kunnen positieve praktijkvoorbeelden aan bod komen

- **Vormingsdagen vakbondsafgevaardigden**

Het COV zal ter gelegenheid van de vormingsdagen voor vakbondsafgevaardigden initiatieven nemen om het geïntegreerd gelijkheidsbeleid te doen slagen. Ervaringen rond de werking van het lokaal overleg kunnen besproken en uitgewisseld worden.

Regelmatige feedback van het spreidingsbeleid is noodzakelijk. Door een bevraging van o.m. de vakbondsafgevaardigden zullen we samen met de partners de doelstellingen en uitvoeringen van het geïntegreerd gelijkheidsbeleid bijsturen indien nodig.

- **Geïntegreerd gelijkheidsbeleid & het personeel**

Het COV is bereid om in samenwerking met de provinciale of de regionale integratiecentra (cfr. Limburg) en de ACV-integratiewerkingen specifieke informatiesessies te houden over loon- en arbeidsvoorwaarden en rechtspositie voor kwetsbare leerkrachtengroepen. Ook zullen we stimuleren om jongeren uit diverse sociale milieus te doen kiezen voor pedagogisch hoger onderwijs.

6. Besluit

Het lineair invoeren van een aanvaardingsplicht voor alle scholen kan COV niet aanvaarden omdat dit de doelstelling om een spreidingsbeleid te voeren volledig doorkruist. Een absoluut inschrijvingsrecht voor leerlingen houdt helemaal geen rekening met de draagkracht van de school.

Overregulering van het gelijke kansenbeleid geeft het gevaar dat het geheel te weinig gedragen gaat worden vanuit de basis. In dat kader wenst het COV zich in te schrijven in een aanmoedigingsbeleid. Motiveren, sensibiliseren, informeren, begeleiden en vormen van de schoolteams, schoolbesturen en de andere betrokkenen zal eerder tot resultaten leiden dan het ongenueanceerd verplichtingen opleggen. Het bestraffen van wie de doelstellingen van het gelijkekansenbeleid niet realiseert is geen oplossing.

Het inschrijvingsbeleid én het ondersteuningsbeleid zijn onlosmakelijk verbonden. Willen alle scholen hun deel van de opdracht met succes kunnen uitvoeren, dan dient een degelijke omkadering en een professionele ondersteuning gewaarborgd te zijn. Wij zijn ervan overtuigd dat de basisschool haar bijdrage zal leveren om het gelijkekansenbeleid te doen slagen. Ook de overheid moet dit beleid ondersteunen. Het kan niet dat van de schoolteams steeds meer wordt gevergd. Elke school moet met voldoende mensen en middelen worden toegerust.

Twee belangrijke aspecten van het gelijke kansenbeleid moeten door alle betrokken partners worden nagestreefd:

- Het sociale draagvlak dient versterkt te worden door een intensieve sensibiliseringscampagne bij de bevolking. Deze campagne moet door alle maatschappelijke partners ondersteund worden.
- Er moet een geïntegreerd maatschappelijk gelijkekansenbeleid gevoerd worden waar naast onderwijs ook huisvesting, werkgelegenheid en de socio-culturele sector bij betrokken wordt. Daartoe moet de interdepartementale commissie haar acties breed kenbaar maken in de media. Een meer regelmatige intensieve werking van deze commissie is vereist.

COV onderschrijft de uitgangspunten en de doelstellingen van het gelijke kansenbeleid maar beseft dat het komen tot echt democratisch onderwijs een permanente maatschappelijke opdracht zal blijven. **Het gelijk recht op leren, op het verwerven van vaardigheden en kennis, op profijt van het onderwijs moet het halen op onrechtmatig in stand houden van ongelijkheid, discriminatie en uitsluiting.**

ⁱ Al deze spelen zijn uitgewerkt door het centrum Informatieve spelen, Naamse steenweg 164 B-3001 Leuven
Tel: 016/22.25.17 – e-mail: cis@spelinfo.be.